

Năm Giáp Thân 1944, ngày 7 tháng 5, Tổng Bộ Việt Minh ra chỉ thị về chuẩn bị khởi nghĩa trên toàn quốc. Ngày 22 tháng 12 thành lập Đội Việt Nam Tuyên truyền giải phóng quân - tiền thân của Quân đội nhân dân Việt Nam.

Năm Bình Thân 1956, ngày 1 tháng 5, hơn 200.000 công nhân và nhân dân lao động Sài Gòn xuống đường đấu tranh chống Mỹ-Diệm. Ngày 11 tháng 5, Chính phủ Việt Nam dân chủ Cộng hòa gửi công hàm cho Chính quyền Sài Gòn yêu cầu hiệp thương để bàn về vấn đề tổng tuyển cử thống nhất đất nước. Ngày 8 tháng 5, Bộ Chính trị Trung ương Đảng ra nghị quyết về tình hình và nhiệm vụ cách mạng miền Nam.

Năm Mậu Thân 1968, ngày 29 tháng 1, mở đầu cuộc tổng tiến công và nổi dậy chống Mỹ - ngụy đồng loạt trên khắp các tỉnh thành miền Nam. Ngày 15 tháng 8, quân và dân Nghệ An bắn rơi chiếc máy bay Mỹ

thứ 3.100; Mỹ buộc phải chấm dứt vô điều kiện việc ném bom bắn phá miền Bắc kể từ ngày 1 tháng 11.

- Năm Canh Thân 1980, ngày 23 tháng 7, anh hùng phi công Phạm Tuân tham gia chuyến du hành vũ trụ Xô-Việt, trở thành người Việt Nam đầu tiên bay vào vũ trụ. Ngày 18 tháng 12 Quốc hội thông qua Hiến pháp nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.

- Năm Nhâm Thân 1992, ngày 15 tháng 4, Quốc hội thông qua Hiến pháp mới 1992. Ngày 22 tháng 7, Việt Nam chính thức gia nhập Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác Đông Nam Á (Hiệp ước Bali) và nâng quan hệ ngoại giao lên cấp đại sứ với nhiều nước trên thế giới. Ngày 16 tháng 10, tiến hành tổng điều tra dân số, thống kê được số dân lúc đó là 70.737.110 người.

Năm Bình Thân 2016 này cả nước bước vào xuân mới với những thành tựu to lớn, ổn định chính trị và chuyển biến mạnh mẽ, tích cực

về văn hóa, xã hội, khoa học-công nghệ. Cũng năm nay chúng ta phấn khởi thực hiện Nghị quyết Đại hội Đảng Cộng sản Việt Nam lần thứ XII (2016-2020) và tiến hành nhiều lễ kỷ niệm trọng đại: 70 năm ngày Tổng tuyển cử đầu tiên bầu ra Quốc hội Việt Nam (6/1/1946 - 6/1/2016); 86 năm Ngày thành lập Đảng cộng sản Việt Nam (3/2/1930 - 3/2/2016); 41 năm Ngày giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước (30-4-1975 - 30-4-2016); 130 năm ngày Quốc tế lao động (1/5/1886 - 1/5/2016); 62 năm chiến thắng Điện Biên Phủ (7/5/1954-7/5/2016); 126 năm Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh; 105 năm ngày Bác Hồ ra đi tìm đường cứu nước (5/6/1911 - 5/6/2016); 71 năm Cách mạng tháng Tám và Quốc khánh 2-9; 70 năm Ngày thành lập Hội Chữ thập đỏ Việt Nam...

L.T.H
(Tổng hợp)

NÉT ĐẶC TRƯNG TRONG MÂM NGŨ QUẢ NGÀY TẾT MIỀN NAM

I. Ý NGHĨA MÂM NGŨ QUẢ NGÀY TẾT

Mỗi miền trên đất nước Việt Nam đều có hoa quả khác nhau, nhất là mùa xuân. Có nhiều loại cây trái rất được tôn trọng, được trưng bày lên bàn thờ ông bà, cúng ở bàn thiên. Không riêng Việt Nam, các dân tộc Á Đông rất tin tưởng vào sự may mắn, hy vọng một năm thịnh vượng an khang. Do vậy, ngày Tết nhà nào cũng có một chậu mai, một cành mai rực rỡ vàng, bên cạnh các chậu hoa cúc vàng, đại đoá, mấn đình hồng, hoa lay ơn, hoa mồng gà đỏ thắm, tươi như môi son. Mâm ngũ quả thể hiện đạo lý thiêng liêng uống nước nhớ nguồn.

Chọn 5 thứ quả theo quan niệm người xưa là ngũ hành ứng với mệnh của con người. Số lẻ thuộc dương, cụ thể số 5 đứng vào chữ sinh, tượng trưng cho sự phát triển sinh sôi. Ngoài ra số 5 cũng tượng trưng cho ngũ phúc. Đầu năm đón ngũ phúc vào nhà thì cả năm sẽ tốt đẹp. Ngũ phúc bao gồm 5 chữ: phú (giàu có), quý (địa vị sang trọng), thọ (sống lâu), khang (khỏe mạnh), ninh (bình an).

Quả biểu tượng cho sự sung túc qua cấu tạo bên trong chứa hạt biểu thị cho sự phồn thực, sinh sôi, và khao khát sự bắt đầu, trường tồn tái sinh bất tận của sự sống. Quả được đồng nhất với quả trứng vũ trụ, biểu

|| ThS. Trần Thị Duyên
Đại học Bà Rịa - Vũng Tàu

tượng cho mọi nguồn gốc, mọi sự khởi nguyên.

Mâm ngũ quả là mâm quả gồm 5 loại khác nhau, mỗi loại tượng trưng cho một ước nguyện của gia chủ, thông qua tên gọi và màu sắc; thể hiện ước muốn của người Việt đạt được ngũ phúc lâm môn: Phú, quý, thọ, khang, ninh. Tùy theo từng vùng miền với đặc trưng về khí hậu, sản vật và quan niệm riêng mà người ta chọn các loại quả khác nhau để bày mâm ngũ quả.

Mâm ngũ quả ngày Tết của người miền Nam

II. NÉT ĐẶC TRƯNG MÂM NGŨ QUẢ MIỀN NAM

Mâm ngũ quả ở miền Nam gồm những quả tượng trưng cho sự may mắn, cầu mong được phước, được lộc. Ngoài ra còn thể hiện khí chất hào phóng của con người miền Nam, sự thuận lợi ưu đãi của thiên nhiên.

Vì vậy, các loại quả sau đây thường được yêu thích và trưng bày. Đó là “cầu sung vừa đủ xài”

Cầu là trái măng cầu (quả na), nhưng mùa xuân không phải mùa của quả na nên quả na có thể thay thế bằng quả măng cầu xiêm. Các chợ miền Nam đều có bán. Tuy nhiên, ngày nay với sự phát triển của công nghệ sinh học thực vật, các phytohoocmon (chất kích thích sinh trưởng) dùng xử lý cho cây trồng cho quả trái vụ rất dễ dàng, nên quả na hầu như có quanh năm.

Sung là trái sung. Gia đình nào có một cây sung thì mùa Tết cũng kiếm được vài “khoản” Không ai ăn trái sung tươi vì vị không ngon nhưng sự “sung túc” thì ai cũng muốn. Ngoài sung về “tiền bạc” thì sung còn gắn với sự sung mãn về sức khỏe.

Vừa là trái dưa theo cách dùng âm vận. Dưa ở miền Nam thì có quanh năm. Dưa tượng trưng cho miền quê êm đềm, dưa nổi tiếng ở Bến Tre, ở

Tam Quan, Mũi Né. Dừa dùng kho thịt heo (thịt heo kho nước dừa), để ăn với dưa giá, bánh chưng, bánh tráng trong ba ngày xuân. Trái dưa gọt vỏ dùng để cúng bàn thiên đêm giao thừa. Còn muốn “ngon cơm” hơn, bánh tráng trắng nhúng nước dừa để cuốn thịt kho, dưa giá, thịt heo luộc, thịt đông là tuyệt.

Đù là trái đu đủ. Miệt Long Khánh, An Lộc, Châu Đức, Xuyên Mộc là nơi sản xuất đu đủ. Đu đủ chín ruột đỏ, hay vàng cam, ít hạt, ngọt lịm. Thế nhưng ngày Tết, quả xanh xem ra có giá trị. Đu đủ là cầu mong cho sự thịnh vượng, đủ đầy.

Xài ở đây là trái xoài. Tháng 11 âm lịch, xoài đã đơm bông, nhưng tháng chạp chưa phải là mùa xoài rộ. Xoài xanh còn nguyên cành là được đem bán để bà con chưng Tết. Xài là cầu mong cho tiêu xài không thiếu thốn. Thế là đủ bộ năm, “cầu sung vừa đủ xài”

Mùa Tết cũng là mùa của trái vú sữa, vú sữa trắng to hơn, thịt nhiều hơn và vỏ thật mỏng. Bưởi mùa Tết vẫn nổi tiếng là bưởi Năm Roi, bưởi Biên Hòa mỏng vỏ và đậm ngọt. Bưởi là cầu mong cho an khang, thịnh vượng. Vua của trái cây vẫn là dưa hấu. Trái dưa căng tròn, mát lạnh, hứa hẹn sự ngọt ngào, may mắn đầu xuân. Lựa 2 trái thật to để chưng lên bàn thờ (ngoài mâm ngũ

quả) để cầu may mắn và độ chục quả để ăn lai rai từ 30 Tết đến mùng 5. Dưa Gò Công vẫn là số 1. Dưa Tiền Giang, Hậu Giang vẫn ghe thuyền, xe tải về thành phố đêm ngày, lại thêm dưa ruột vàng, vỏ vàng Gò Đen, Long An, khu Công nghệ cao Củ Chi vẫn nhộn nhịp thị trường.

Thơm (dứa) Lương Hòa, Bến Lức tỉnh Long An mùa Tết vẫn rộn ràng, phân phối ngày đêm. Thơm là biểu tượng của sự mong muốn con cháu đầy nhà. Sa-bô-chê tháng 11 âm lịch cũng đã đơm bông, cho nên cũng chen với hoa quả ngày xuân.

Miền Nam, ngày Tết ít khi cúng chuối, trên mâm ngũ quả không thấy chuối bao giờ. Vì chuối là “chúi” xuống, làm ăn không nên. Chỉ thấy chuối sứ cho bàn thờ Thổ thần (ông Địa và ông thần tài).

Cam, quýt với “quýt làm cam chịu”; lê, táo (bom) thì lê lét, thất bại nên các loại quả này hiếm khi được cúng ở bàn thờ gia tiên.

Các loại hoa quả để làm mứt, mứt me, gừng, mứt bí, mứt hạt sen, mứt bí đao, mứt com dừa, mứt khoai lang, cũng làm hương vị xuân thêm đậm đà, đậm đà mãi mãi.

Mâm ngũ quả ngày Tết dâng cúng tổ tiên là phong tục truyền thống của người Việt từ bao đời nay. Bày mâm ngũ quả thể hiện đạo lý ngàn năm luôn coi trọng lễ nghĩa của con cháu đối với tổ tiên ông bà, thể hiện sự thành kính hướng về nguồn cội và ước mong một năm mới an khang, hạnh phúc và đủ đầy.

T.T.D

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Nguyệt Cẩm (2006), *Giáo trình văn hóa ẩm thực*, NXB. Hà Nội.
2. Xuân Huy (2004), *Văn hóa ẩm thực và món ăn Việt Nam*, NXB. Trẻ.
3. Mai Khôi (2000), *Văn hóa ẩm thực Việt Nam-Bắc-Trung-Nam*, NXB Trẻ.
4. Trần Văn Thèm (2001), *Tổng quan văn hóa ẩm thực - Cơ sở văn hóa*, NXB. TP.HCM.
5. Hà Sơn (2009), *Văn hóa ẩm thực thế giới qua hình ảnh*, NXB. Hà Nội.

